

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. Vaste Commissie OCW
cie.ocw@tweedekamer.nl

Den Haag, 16 mei 2018

Betreft: inbreng Nuffic m.b.t rondetafelgesprek internationalisering in het onderwijs

Geachte Leden van de Vaste Commissie OCW,

Onze internationale oriëntatie maakt deel uit van onze nationale identiteit. Ook onze instellingen richten succesvol de blik naar buiten. Mede daardoor floreert ons onderwijs en onderzoek over de hele linie. Maar sommige aspecten van internationalisering liggen ook steeds vaker onder vuur.

Dat komt onder meer omdat het debat zich primair richt op Engelstalig onderwijs en de neveneffecten van inkomende mobiliteit. Ook Nuffic heeft oog voor de hiermee samenhangende problematiek. Maar deze knelpunten gaan slechts over een deelaspect van internationalisering. Hierdoor wordt onvoldoende recht gedaan aan de breedte, inhoud en meerwaarde van internationalisering voor de kwaliteit van ons onderwijs. Daar wil ik het met u over hebben vandaag. Ook stip ik graag aan hoe we ook breder de vruchten van internationalisering kunnen plukken.

Meerwaarde internationalisering

Internationalisering mag geen doel op zich zijn, maar moet een middel zijn om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen. Uit onderzoek blijkt dat een zogenaamde *international classroom* bijdraagt aan een ambitieus studieklimaat, betere interculturele en taalvaardigheden. Daarnaast blijkt een internationale ervaring tijdens de studietijd ook andere positieve effecten te hebben. Zo concludeerde de Europese Commissie dat een Erasmus-uitwisseling bijdraagt aan betere arbeidsmarktperspectieven. Uit ander onderzoek blijkt dat afgestudeerden met een buitenlandervaring zich vaker aanmelden voor een vervolgopleiding; vaker solliciteren op functies in het buitenland; en vaker op hun daadwerkelijke opleidingsniveau werken. Kortom, met de juiste randvoorwaarden is internationalisering een kwaliteitsstrategie voor ons onderwijs.

Maar internationalisering heeft ook bredere impact. Het kan bijdragen aan versterking van onze kenniseconomie; betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt; en betere samenwerking met andere landen, bijvoorbeeld in het kader van ontwikkelingssamenwerking. De Adviesraad voor Wetenschap Technologie en Innovatie, alsook de interdepartementale taskforce landenstrategie en de commissie Buijink kwamen eerder tot vergelijkbare conclusies. Nuffic sluit zich aan bij de aanbevelingen uit deze adviezen zoals verbetering van de interdepartementale coördinatie; inbedding van

Nuffic

Kortenaerkade 11
2518 AX Den Haag

Postadres

Postbus 29777
2502 LT Den Haag

Contact

T +31 (0)70 42 60 260
F +31 (0)70 42 60 399
ayazgili@nuffic.nl
www.nuffic.nl

internationalisering van het onderwijs in beleidsterreinen zoals kennisdiplomatie, kennismigratie, ontwikkelingssamenwerking en handelsbevordering.

Vormen Internationalisering

De vele vormen van internationalisering in het onderwijs kunnen worden gecategoriseerd in twee hoofdgroepen: mobiliteit en *internationalisation at home*. Onder de eerste vallen alle vormen van studentenmobiliteit (stage, studie, tijdelijk, volledige opleiding, uitgaand en inkomend); onderwijs samenwerking zoals internationale *joint of double degree* programma's; en stafmobiliteit.

Ook transnationaal onderwijs (TNE) valt veelal onder deze noemer. De zogenaamde *branche campus* is de meest verregaande vorm van TNE. Deze variant kan een belangrijke rol spelen bij internationalisering van het onderwijs; stafwerving; en versterking van de reputatie van instellingen. Tegelijkertijd is het ook de meest complexe variant door verschillen in nationale regelgeving, accreditatiesystemen en lokale arbeidsmarktbehoeften.

Transnationaal onderwijs

1. **Franchising:** een instelling verkoopt een inhoudelijke opleiding aan een buitenlandse instelling. Deze vorm is niet geregeld in Nederlandse wetgeving.
2. **Flying faculty:** docenten geven een reeks lessen in het buitenland.
3. **Twinning arrangements:** samenwerking met een buitenlandse instelling, waar de (Nederlandse) instelling een opleiding aanbiedt en waar de buitenlandse instelling gebouwen, infrastructuur, administratieve ondersteuning en studentenondersteuning biedt.
4. **Joint & double degree programmes:** gezamenlijk ontwikkelde opleidingen die leiden tot een *joint of double degree*.
5. **Bi-nationale initiatieven** zoals de German-Jordanian University in Amman & de German University Cairo, Egypte.
6. **Online en distance learning:**, al dan niet lokaal ondersteund door een hoger onderwijsinstelling die ter plekke studenten ondersteunt.
7. **Internationale branch campussen.**

De tweede variant *Internationalisation at home* is bij uitstek een inclusieve benadering. Het biedt studenten de mogelijkheid hun internationale en interculturele vaardigheden te versterken ook als ze niet naar het buitenland willen of kunnen. Hieronder valt een brede waaier aan activiteiten zoals stageplaatsen bij internationaal gerichte bedrijven in Nederland, *collaborative online international learning* (COIL) en vreemdetalenonderwijs. Deze variant kan ook helpen om internationalisering en kansengelijkheid steviger met elkaar te verbinden. Betere samenwerking tussen VO, MBO en het HO versterkt

toegankelijkheid en kansengelijkheid. Bijvoorbeeld door in te zetten op doorlopende leerlijnen om zo taalbeheersing bij bredere groepen leerlingen en studenten te verbeteren. Dat sluit aan bij het advies *Internationaliseren met Ambitie* (2016) van de Onderwijsraad waarin wordt gepleit voor structurele inbedding van internationalisering in het bestaande onderwijs en vergroting van het bereik van internationalisering door inzet in alle sectoren en schoolsoorten.

Uitgaande mobiliteit Nederlandse studenten

Met 24% uitgaande studiepuntenmobiliteit voldoen we aan de EU-benchmark voor 2020: die staat op 20% van alle afgestudeerden. Maar Nederland scoort met 2% onder het Europese gemiddelde van 3% voor uitgaande diplomamobiliteit (studenten die voor een volledige opleiding naar het buitenland gaan). Het Verenigd Koninkrijk is na België de belangrijkste bestemming voor deze Nederlandse studenten. Door Brexit kan de uitgaande diplomamobiliteit van Nederlandse studenten verder dalen, maar andere effecten zijn ook denkbaar.

Wat kan er beter?

1. **Financieringsmogelijkheden, bijvoorbeeld een beurzenprogramma voor zowel ho als mbo-studenten.**
2. **Intensivering informatievoorziening, in het bijzonder een inclusievere aanpak gericht op moeilijker bereikbare groepen.**
3. **Verbeterde ketensamenwerking uitvoeringsinstaties zoals DUO, SVB en de Belastingdienst in de informatievoorziening.**

Drempels voor uitgaande mobiliteit

1. **Beperkte financieringsmogelijkheden.**
2. **Kansenongelijkheid: Nederland scoort beneden gemiddeld als het gaat om de inclusiviteit van uitgaande mobiliteit, vooral in het HBO. Buitenlandverblijf komt anderhalf keer vaker voor onder studenten met hoogopgeleide ouders, dan onder studenten van wie de ouders geen hoger onderwijs hebben genoten.**
3. **De sociale omgeving van een student blijkt zeer sterk bepalend voor de motivatie om al dan niet naar het buitenland te gaan voor studie.**
4. **Verbeterde informatievoorziening. Met name met betrekking tot ingewikkelde administratieve processen, zoals: uitschrijving bij de gemeente en de gevolgen daarvan; gevolgen voor de basisverzekering als studenten een betaalde stage in het buitenland doen.**

Internationalisering in het mbo

Internationalisering in het mbo staat voor hele andere uitdagingen dan in het ho. Maar juist in het mbo heeft internationalisering veel meerwaarde. Knellende wetgeving en beperkte financiële middelen staan echter in de weg. Zo wordt samenwerking tussen onderwijsinstellingen in Nederland en het buitenland belemmerd door onder meer wettelijke beperkingen voor examinering in het buitenland; en taaleisen voor anderstalige mbo-studenten; problemen met erkenning van internationale kwalificaties en leerresultaten in het mbo.

Uitdagingen en kansen

De internationaliseringsagenda van VSNU en VH schetst een realistisch beeld van de uitdagingen die komen kijken bij internationalisering. Bijvoorbeeld met betrekking tot taalbeleid, huisvesting, toegankelijkheid en inclusiviteit. Tegelijkertijd biedt het ook een aantal goede denkrichtingen voor de vereiste randvoorwaarden. Zo is de voorgenomen verbetering van de onderlinge samenwerking met betrekking tot werving van internationale studenten en taalbeleid met toegankelijkheid en kwaliteit als uitgangspunten een stap in de goede richting.

Nuffic onderschrijft dat niet alles in het Engels hoeft. Een goede internationaliseringsstrategie is doordacht. Daar hoort dus ook bij dat de samenstelling van de *international classroom* in balans is; de taalbeheersing van

studenten en docenten voldoende is; en er een duidelijke meerwaarde is als een opleiding kiest voor het Engels. Bij specifieke opleidingen kunnen ook juist andere talen meerwaarde hebben, bijvoorbeeld buurtalen in de grensregio's.

Ook op het terrein van binding van internationaal talent kan de inzet worden versterkt. Circa 40% van internationale studenten woont of werkt vijf jaar na hun afstuderen nog in Nederland. Maar een groter deel niet. Op basis van het CPB-model rekende Nuffic samen met CBS eerder uit dat internationale studenten die na hun afstuderen in Nederland blijven werken na aftrek van onderwijskosten jaarlijks circa €1,57 miljard aan opbrengsten opleveren. Een substantieel deel werkt bovendien in sectoren waar we arbeidsmarkttekorten hebben. Door gerichte inzet kan een groter deel van dit talent voor Nederland behouden blijven. Bijvoorbeeld door Nederlands taalonderwijs en integratie in het studentenleven om de binding te vergroten.

Kosten-baten

Uit Brits onderzoek blijkt dat internationale studenten ook al tijdens hun studieperiode substantieel bijdragen aan de lokale economie.

In 2014-2015 was circa 1 op de 5 studenten in het Verenigd Koninkrijk afkomstig uit het buitenland. Hun off campus uitgaven bedroegen circa £5,4 miljard pond.

OFF-CAMPUS EXPENDITURE

£5.4bn

Spending by international students benefits businesses all over Britain. As well as what they spend on university fees and accommodation, in 2014-15 international students spent **£5.4 billion** off-campus on goods and services.

Over Nuffic

Als Huis van Internationalisering is Nuffic de Nederlandse onderwijsbrede organisatie voor internationalisering in het onderwijs. Voor OCW is Nuffic enerzijds uitvoerder van overheidsprogramma's, anderzijds stelt Nuffic als kenniscentrum expertise beschikbaar met betrekking tot internationalisering. Tot Nuffic's taken voor OCW behoren onder meer: de ontwikkeling van kennis en expertise; bevordering en verankering van internationalisering in alle onderwijssectoren; voorlichting en informatie over het Nederlandse onderwijs en studeren in het buitenland; diploma-waardering; het Nationaal Agentschap Erasmus+. Nuffic is ook verantwoordelijk voor de elf Neso-kantoren (Netherlands Education Support Offices) in landen als China, Brazilië, Zuid-Afrika en Indonesië.

Activiteiten (selectie)

Nuffic is onder meer verantwoordelijk voor de StudyinHolland en WilWeg-campagnes, gericht op inkomende én uitgaande studentenmobiliteit. Als kenniscentrum zet Nuffic zich in voor een geïntegreerde aanpak om de toestroom van internationale studenten, ook met betrekking tot huisvesting en integratie, goed te begeleiden. Zo is Nuffic nauw betrokken bij diverse overlegstructuren, zoals de Regiegroep Rode Loper en het Landelijk Platform Studentenhuisvesting. Nuffic zet zich daarnaast in voor tweetalig onderwijs in vo en mbo, vroeg vreemdetalenonderwijs in po en onderwijs aan vluchtelingen. Ook het bureau van de Nationale Unesco Commissie is ondergebracht bij Nuffic.

Voor Buitenlandse Zaken voert Nuffic diverse programma's uit, zoals het regionale beurzenprogramma MSP (MENA Scholarship Programma) en het nieuwe Orange Knowledge Programma (OKP), gericht op kennisontwikkeling in en samenwerking met diverse lage en lage-midden inkomens landen. In opdracht van de Europese Commissie is Nuffic medeverantwoordelijk voor een programma in de buurlanden van Syrië (Turkije, Libanon, Jordanië, Irak en Egypte) om Syrische vluchtelingen kansen te bieden in het hoger onderwijs (HOPES).